

Kommunstyrelsen/stadsstyrelsen

Främjande av hälsa och välfärd och förebyggande rusmedelsarbete hör till kommunens grundläggande arbete enligt lag

Syftet med det här styrbrevet är att påminna om kommunens lagstadgade uppgifter när det gäller främjande av hälsa och välfärd samt förebyggande rusmedelsarbete. De ovan nämnda lagstadgade uppgifterna kvarstår hos kommunerna när välfärdsområdena inleder sin verksamhet 2023. Lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) träder i kraft 1.1.2023. Enligt den är samarbete med välfärdsområdet en ny uppgift för kommunerna.

Regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira har tillsammans tagit fram ett riksomfattande tillsynsprogram för social- och hälsovården 2020–2023. Ett av tillsynsprogrammets tillsynsobjekt år 2021 när det gäller det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet är huruvida det förebyggande rusmedelsarbetet uppfyller lagens bestämmelser.

Lagenligheten granskas i fråga om det förebyggande rusmedelsarbetets strukturer, kvalitet och innehåll. I tillsynen utnyttjas THL:s och regionförvaltningsverkens enkät 2020 om läget och strukturerna inom kommunernas förebyggande rusmedelsarbete. Länk: [Enkäten](#)
[Förebyggande rusmedelsarbete i kommunerna](#) (på finska)

REGIONFÖRVALTNINGSVERKET I VÄSTRA OCH INRE FINLAND
Postadress: PB 5, 13035 AVI | Besöksadress: Wolffskavägen 35, Vasa

tfn 0295 018 450
registratur.vastra@rfv.fi
www.rfv.fi

Kontoret i Jyväskylä
Hannikaisenkatu 47

Kontoret i Tammerfors
Yliopistonkatu 38

Styrningsbrevet skickas till alla kommuner. En begäran om redogörelse har skickats till de kommuner som inte har utsett något sådant organ som avses i 5 § i lagen om organiseringen av det förebyggande rusmedelsarbetet.

Enligt kommunallagen (2015/410) hör det till kommunens centrala grundläggande uppgifter att sörja för kommuninvånarnas välfärd och hälsa. Hälso- och sjukvårdslagens (1326/2010) 11 § och 12 § förpliktar kommunerna att beakta hälso- och välfärdsaspekterna i alla sina funktioner. Lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015) slår fast kommunens ansvar och uppgifter i det förebyggande rusmedelsarbete. Regionförvaltningsverken ansvarar tillsammans med Valvira för styrningen och tillsynen av hälso- och sjukvårdslagen och lagen om organiseringen av det förebyggande rusmedelsarbetet.

Allmänna krav

Kommunens högsta ledning ska förbinda sig till att leda främjandet av hälsa och välfärd samt det förebyggande rusmedelsarbete som ingår i det. Beslut som gäller hälsa och välfärd samt förebyggande rusmedelsarbete fattas och tillämpas inom kommunens alla verksamhetsområden, såsom inom

- social- och hälsovården
- idrotts-, ungdoms- och kulturväsendets tjänster
- planläggning
- byggande
- planering och genomförande av boende
- trafikplanering
- utbildning

- arbetslivet

En kommun ska i samband med beredning av beslut och avgöranden bedöma och beakta de konsekvenser besluten och avgörandena har för befolkningens hälsa och sociala välfärd.

Kommunen ska följa med kommuninvånarnas hälsa och välfärd enligt befolkningsgrupp och beakta hälsoaspekterna i kommunens alla funktioner. Syftet med detta är att säkerställa att främjandet av hälsa och välfärd och det förebyggande arbetet genomförs på ett tillräckligt sätt.

Kommunens välfärdsberättelse och välfärdsplan samt årlig rapportering

Kommunen ska varje år lämna en rapport om kommuninvånarnas hälsa och välfärd och om de åtgärder som har vidtagits till kommunfullmäktige. En gång under fullmäktigeperioden ska dessutom en mer omfattande välfärdsberättelse och välfärdsplan utarbetas för fullmäktige.

Det förebyggande rusmedelsarbetet ska integreras i planeringen och uppföljningen av det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet. Välfärdsplanen för varje fullmäktigeperiod kan kompletteras med en separat, långsiktig kombinerad plan för psykisk hälsa och missbruksproblem eller motsvarande. Planerna integreras i planeringen och uppföljningen av ekonomin. Kommunerna ska i sin strategiska planering ställa upp mål för främjandet av hälsa och välfärd som baserar sig på lokala förhållanden och behov, fastställa de åtgärder som stöder målen och som grund för dem använda kommunspecifika indikatorer för välfärd och hälsa.

Ansvariga instanser och samarbete

Kommunen ska utse en instans som ansvarar för det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet, t.ex. en välfärdsgrupp, som samordnar det förebyggande och främjande arbetet och som ansvarar för arbetet med välfärdsberättelsen i kommunen. Den utsedda ansvariga instansen ser till att de uppställda välfärdsmålen och åtgärderna integreras i planeringen av kommunens verksamhet och ekonomi. De kommunala verksamheterna ska samarbeta med varandra för att främja välfärd och hälsa.

Det sektorsövergripande hälso- och välfärdsfrämjande arbetet (inbegriper förebyggande rusmedelsarbete) genomförs i kommunens ledningssystem när kommunstyrelsen godkänner ett ledningssystem för hälsofrämjande arbete.

I ledningssystemet bestäms

- det förvaltningsövergripande ledningsansvaret för det hälsofrämjande arbetet
- arbetsfördelningen mellan olika förvaltningsområden
- verksamhetspraxis (samordning) i fråga om uppgifter som överskrider förvaltningsområdena
- ansvar för planering, uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Det förebyggande rusmedelsarbetet kräver också samordning.

Samordningen underlättas av att det i kommunen utses en ansvarig person och en instans som i praktiken ansvarar för samordningen. Det underlättar den ansvariga personens arbete om hen får tillräckligt med arbetstid för att sköta uppgiften med beaktande av kommunens storlek.

Vid organiseringen av det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet ska man beakta företagens, allmännyttiga samfunds och medborgarorganisationers

möjligheter att delta som aktiva aktörer i kommunens och regionens verksamhet.

Förebyggande rusmedelsarbete

Enligt lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015) innefattar arbetet förebyggande av skador som orsakas av alkohol, tobak, narkotika och andra ämnen som används i berusningssyfte eller av penningsspel. Det förebyggande rusmedelsarbetet ska grundas på tillgänglig vetenskaplig evidens och på god praxis.

Enligt 5 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet svarar kommunen för organiseringen av det förebyggande rusmedelsarbetet inom sitt område och utser ett organ med ansvar för arbetet.

Organet har i uppgift att

- 1) sörja för uppföljningen av och informationen om rusmedelsläget i kommunen,
- 2) se till att enskilda personer och hela befolkningen erbjuds information om rusmedelsskador och om hur de kan minskas,
- 3) öka och stödja kunskaperna om åtgärder för förebyggande av rusmedelsskador inom kommunens alla uppgiftsområden,
- 4) föreslå och främja åtgärder för det förebyggande rusmedelsarbetet inom kommunförvaltningen, särskilt inom social- och hälsovården samt bildnings-, idrotts-, ungdoms- och näringsväsendet,
- 5) sörja för att de kommunala åtgärder som avses i 4 punkten samordnas med de åtgärder som hör till eller stöder det förebyggande rusmedelsarbetet inom polisen, inom tillsynen

över efterlevnaden av alkohollagen ([1102/2017](#)) och tobakslagen ([549/2016](#)), inom näringslivet och i synnerhet inom de allmännyttiga sammanslutningar som deltar i det förebyggande rusmedelsarbetet. ([28.12.2017/1119](#))

Exempel på organ är enligt kommunallagen (410/2015, 30 §) fullmäktige, kommunstyrelsen, nämnder, utskott, kommittéer och sektioner. Kommunen kan självständigt besluta vilket organ som ska ha hand om det förebyggande rusmedelsarbetet. I praktiken utför organet inte nödvändigtvis självt det förebyggande rusmedelsarbetet, utan leder, följer upp och utvärderar arbetet. I sådana fall kan den ha befullmäktigat någon kommunal eller regional sektorsövergripande arbetsgrupp att sköta de uppgifter som nämns i lagen och det praktiska genomförandet av dem.

I det förebyggande rusmedelsarbetet ska kommunen samarbeta med alla offentliga och privata företag och allmännyttiga samfund i kommunen. Dessutom ska åtgärderna inom det förebyggande rusmedelsarbetet samordnas med polisen, alkoholförvaltningen, tobakstillsynen och näringslivet.

Enligt 6 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015) ska kommunen i samband med det förebyggande rusmedelsarbetet främja invånarnas möjligheter att delta och påverka i syfte att minska de rusmedelsrelaterade skadorna genom myndighetssamarbete, genom yttranden till myndigheter samt genom kommunens egna åtgärder.

Praktiskt stöd för arbetet:

[Ledningen av främjandet av hälsa och välfärd](#)

[Kunnan hyvinvointi ja elinvoima tarvitsee lakisäätteistä ehkäisevää päihdetyötä](#)

Ytterligare information

överinspektör, Irja Hemmilä, tfn 0295 209 531, Valvira
överinspektör Heli Heimala tfn 0295 016 115,
Regionförvaltningsverket i Södra Finland
överinspektör för hälso- och sjukvården Katja Maksimainen, tfn 0295
016 893, Regionförvaltningsverket i Östra Finland
överinspektör Sanna Ylitalo tfn 0295 017 386,
Regionförvaltningsverket i Lappland
överinspektör för hälso- och sjukvården, Pauli Kamsula, tfn 0295
018 083, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland
överinspektör Jenni Lahtinen, tfn 0295 018 117,
Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland
överinspektör Raija Fors, tfn 0295 017 559, Regionförvaltningsverket
i Norra Finland

Sändlista Kommunernas registratorskontor, som ombes vidarebefordra till
kommunstyrelsen/stadsstyrelsen, välfärdskoordinatören och
kontaktpersonen för det förebyggande rusmedelsarbetet

För Regionförvaltningsverkens överdirektörer och direktörer för
kännedom ansvarsområdena för basservice, rättsskydd och tillstånd